

De

NUMMER 5 /// JAARGANG 87 /// 2 DECEMBER 2011

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Eindemiddagdienst

*Bestendige
aanwezigheid*

Sprekend
in klanktaal

Het Oude Testament en
de christelijke geloofspraktijk

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, prof. dr. Ad de Bruijne,
drs. Janneke Burger - Niemeijer, dr. Hans Schaeffer

Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Beeldredactie drs. Frouckje van der Wal

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 96

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 49,95 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Cover: schilderij 'De overgang van het Oude naar
het Nieuwe Testament' van Jacob de Wit. Zie het
artikel op pag. 88-89.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl

ADVENT

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR ///

Ons Kerstfeest is gekaapt. Daar kan ik
boos om worden. Nu al worden radio-
programma's afgewisseld met recepten
voor gevulde kalkoen met cranberry-
saus. Dat gaat toch nergens over?

Ooit deed ik in adventstijd mee aan een
enquête onder winkelende mensen.

We vroegen hen naar de betekenis van
het Kerstfeest, of ze wisten waar dat
vandaan kwam. De helft had geen idee.
We verbaasden ons erover. Waarom
doen ze dan al die boodschappen als ze
niet weten waarvoor het feest is? Waar
slaat dit op?

Inmiddels heb ik dit anders leren zien.
In ieder mens leeft een diep verlangen
naar heelheid, vrede en harmonie.
Er is een diepe behoefte om even op
een wolk te zitten, om te genieten van
elkaar en van het goede, om even alle
zorgen te vergeten. Dat verlangen is zo
gek nog niet. Eigenlijk herken ik het
wel. In ieder mens zijn sporen van God.

Sporen, niet meer en niet minder, net
als van een hond die door de sneeuw
gelopen heeft. De hond is weg, maar
zijn afdruk is herkenbaar. Dat ik dat
spoor van God in mensen herken, geeft
me gelegenheid om erbij aan te sluiten,
in plaats van me erover op te winden
dat het niet meer is dan een spoor. Zo
deed Paulus dat in Athene: hij sloot aan
bij de godsdienstigheid die hij zag en
ging vertellen over de onbekende God.
Zo zouden wij dat ook kunnen doen,
aansluiten bij het verlangen van onze
buren en collega's, om van daaruit iets
te delen van de verwachting waarin we
leven.

Het Kerstfeest laat zich niet kapen. Het
duister slokt het licht niet op, integendeel,
het licht doorbreekt de duisternis
in vele harten. Het Licht is Jezus. En
Jezus zegt: jullie zijn het licht voor de
wereld. Hij schijnt in ons, door ons.
Advent wil zeggen, dat Hij komt tot zijn
wereld. Dus gaan wij tot onze naaste.
Misschien eten we die kalkoen nog wel
samen op.

Waar ziet u met spanning naar uit, wat ziet u met zorg
tegenmoet in 2012? Zie de oproep op pag. 83.

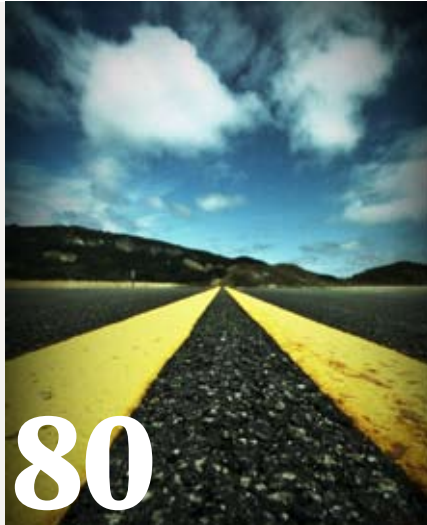
IN DIT NUMMER

76

DAT PRAKTISCHE OUDE TESTAMENT

Het Oude Testament toont ons hoe God echt binnengaat in de geschiedenis. Je moet het Oude Testament nemen zoals het is, zowel in wat het geeft als in wat het niet geeft. Als je dat doet, ga je het des te meer waarderen.

80

ZONDER HET OUDE TESTAMENT GEEN CHRISTELIJK LEVEN

Voor het ontwikkelen van een christelijke levensstijl kun je vandaag de dag niet buiten het Oude Testament. Jezus greep er zelf royaal op terug in de Bergrede, toen Hij concrete aanwijzingen gaf voor het leven in de stijl van zijn koninkrijk.

86

KERST EN QUADR

Advent breekt aan: Gods Zoon daalde neer onder de mensen. Moslims vieren hun eigen 'neerdaling': de Koran daalde neer uit de hemel. Is een mens van vlees en bloed die uit de hemel kwam niet veel kostbaarder?

EN VERDER

84 BIJBELTAAL EINDEMIDDAGDIENST /// 88 DUISTER VERSUS LICHT /// 90 GEZOCHT: BESTUURSLEDEN ///
91 COLUMN BESTENDIGE AANWEZIGHEID /// 91 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 92 SPREKEN IN KLANKTAAL,
WAT WIL DAT ZEGGEN? /// 94 UIT DE KERKEN /// 95 NIEUWS EN PERSBERICHTEN

Dat praktische Oude Testament

TEKST: GERT KWAKKEL, HOOGLERAAR OUDE TESTAMENT AAN DE TU IN KAMPEN EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE /// AFBEELDING PAG. 77: RAAM IN HET ENGLISH MISSION HOSPITAL, JERUSALEM

Waarom zou je iets ouds nog gebruiken als je inmiddels iets nieuwers en beters hebt? Veel christenen stellen die vraag met betrekking tot het Oude Testament. Gods openbaring in het Nieuwe Testament overtreft die van het Oude. In het Nieuwe Testament leer je Jezus Christus duidelijker en beter kennen.

Wat moet je dan nog met het Oude Testament?

In het Oude Testament staan ongetwijfeld prachtige verhalen. Het geeft voorschriften en regels die veel levenswijsheid bevatten. Maar zouden wij er niet veel meer aan hebben als wij die geboden en regels direct konden toepassen in onze eigen situatie? Zou het Oude Testament niet bruikbaar zijn als het duidelijk leerde dat wij alleen door geloof en genade gered worden en niet door gehoorzaamheid aan Gods wet? Zou het Oude Testament niet dichterbij ons staan als Jezus Christus er op een minder verholde manier in naar voren kwam?

In reactie op zulke vragen kun je proberen het Oude Testament te verdedigen. Je wijst er bijvoorbeeld op hoeveel het Oude Testament al van de toekomstige Verlosser laat zien. Of je probeert aan te tonen dat het Oude Testament ook al spreekt over redding door Gods genade. Dat is goed en terecht. Maar het neemt niet weg dat dergelijke dingen in het Nieuwe Testament duidelijker staan. In dit artikel kies ik voor een andere invalshoek. Ik ga niet mijn best doen aan te tonen hoeveel mooie dingen uit het Nieuwe Testament ook al in het Oude staan. Ik vraag juist meer aandacht voor

wat er *niet* in het Oude Testament staat. De laatste jaren ontdekte ik regelmatig hoe goed het is om dergelijke dingen gewoon te erkennen. Dit leidde er niet toe dat het Oude Testament verder van mij af kwam te staan. Ik ging het juist nog meer waarderen.

Teleurstellingen Ik wil dit verduidelijken aan de hand van een aantal voorbeelden. Het eerste voorbeeld is Gods openbaring bij de Sinai en Israëls ervaringen in de eeuwen daarna. Toen de Israëlieten bij de Sinai arriveerden, kregen zij te horen dat zij Gods kostbare bezit zouden zijn. Zij zouden een koninkrijk van priesters worden, een heilig volk. God zei er wel nadrukkelijk bij dat dit werkelijkheid zou worden als zij zijn woorden ter harte zouden nemen en zich zouden houden aan zijn verbond (Ex. 19:5-6). Vervolgens kregen de Israëlieten een groot aantal geboden en voorschriften. Zij werden bevoorrecht boven alle andere volken: midden in hun legerkamp zette God zijn aardse troon neer, in de

tabernakel. Zij ontvingen de hulp van priesters en offers. Beseften zij toen al dat die geboden en offers hen niet werkelijk konden redden? Zij wisten in elk geval wel dat zij alleen dankzij Gods ontferming konden bestaan als volk van God. Een paar weken na de afkondiging van de tien geboden hadden zij immers een kalf van goud gemaakt. Als Mozes niet voor hen in de bres gesprongen was, had God hen toen al vernietigd (Ex. 32). Maar zij mochten verder trekken naar het beloofde land, met God zelf in hun midden. De enige grond daarvoor was dat de HEER een God is die liefdevol is en

genadig, geduldig en trouw, een God die zonde vergeeft (Ex. 34:6-7). Dat konden zij weten, maar daarmee wisten zij nog niet dat God hen door middel van al die geboden bij Jezus Christus wilde brengen (vgl. Gal. 3:23-24), of dat God zelf hun de gehoorzaamheid aan zijn geboden moest geven. Dat zou Paulus

eeuwen later schrijven in Filippenzen 3:13: 'het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt.' Bij de

'Het is goed om

te erkennen dat

er in het Oude

Testament heel veel

juist niet staat'

Toen de Israëlieten bij de Sinai arriveerden, kregen zij te horen dat zij Gods kostbare bezit zouden zijn. Beseften zij toen al dat die geboden en offers hen niet werkelijk konden redden ///

Sinai zei Mozes dat nog niet. De Israëlieten leefden vervolgens eeuwen lang met de geboden, de priesters en de eredienst die zij bij de Sinai gekregen hadden. Die lange geschiedenis is er een van telkens herhaalde teleurstellingen en mislukkingen. Je wordt er bijna moedeloos van.

Zelfgekozen moeras Diezelfde ervaring kun je opdoen als je de boeken van de profeten leest. Je stuit daarin op prachtige vooruitzichten. Je komt profetieën tegen waarvan je duidelijk de vervulling kunt aanwijzen in het leven van Jezus Christus. Maar ook als je alle profetieën naast elkaar legt, heb je

nog steeds geen duidelijk beeld van wie Jezus later zal zijn en wat Hij gaat doen. Daarvoor staan er te veel verschillende beelden naast elkaar. Je ziet nog eerder dat heel veel profetieën niet direct over de redding door Christus lijken te gaan. De meeste profetieën spreken over zonde, oordeel en ondergang. Toch zijn al die verhalen over Israëls ontrouw en al die profetieën over Israëls ondergang nog steeds uiterst waardevol. God heeft er heel uitgebreid de tijd voor genomen om ons iets te leren wat wij maar moeilijk accepteren: God zelf moet ons hoogstpersoonlijk sleuren uit ons zelfgekozen moeras. Er is redding voor ons, maar alleen door onze eigen ondergang heen. Wij moeten erkennen: wij hadden zelf aan het kruis van Golgota moeten hangen. Wij kunnen alleen leven omdat Christus onze ondergang van ons overnam. Het Oude Testament tekent niet alle finesses van Christus' werk voor ons. Het laat wel heel duidelijk zien hoe nodig Gods ingrijpen in zijn Zoon was. Ik moet de eerste christen nog tegenkomen die buiten dit onderwijs van God in dat lange Oude Testament kan.

Zinloos Het tweede voorbeeld van een gedeelte uit het Oude Testament dat heel veel dingen niet zegt, is het boek Prediker. Prediker begint met de stelling dat alles lucht en leegte is (Pred. 1:2). Aan het einde van zijn beschouwingen lijkt hij nauwelijks verder te zijn gekomen: 'Lucht en leegte, zegt Prediker, alles is leegte' (Pred. 12:8). Kan hij ons niets meer vertellen dan dat alles zinloos is? Wat zou het triest zijn als Prediker het enige boek in de Bijbel was! Het laat zoveel onbesproken! Dat is zo. Toch is het mooi dat dit boek in de Bijbel staat. Allereerst omdat veel mensen zich erin herkennen. Zij

waarderen juist Predikers onbekom-
merde eerlijkheid. Hij maakt de dingen
niet mooier dan zij zijn. Je kunt de zin
van het leven niet ontdekken, ten-
minste, zolang je op Predikers manier
rondkijkt met je eigen ogen en nadenkt
met je eigen verstand. Daardoor laat
Prediker tegelijkertijd net zoiets zien
als die lange geschiedenis van Israël en
al die onheilsprofetieën, namelijk, dat
het van de andere kant moet komen.
Niet alleen onze redding, maar ook
het inzicht in de zin van ons bestaan.
Dat is een les die wij met onze huidige
geleerdheid nog steeds hard nodig heb-
ben.

Prediker geeft geen duidelijke onthul-
ling van de zin van het leven. Zijn boek
wijst wel een weg waarmee zijn lezers
praktisch uit de voeten kunnen. Dat is:
'heb ontzag voor God en leef zijn gebo-
den na' (Pred. 12:13).

Praktisch Dit brengt meteen bij het
volgende punt: het Oude Testament
is een heel praktisch boek. Ik wil dit
verduidelijken aan de hand van twee
voorbeelden: Genesis 1 en Job.
Wie Genesis 1 openslaat, verwacht
allicht iets als een uiteenzetting over
de oorsprong van alle dingen. Zeker
als je de tekst vanuit moderne vragen
benadert, raak je dan snel teleurgesteld.
Voordat God het licht schept, is er
duisternis en water (Gen. 1:2). De tekst
vertelt niet met zoveel woorden waar
die vandaan gekomen zijn. Er wordt
gesproken over een gewelf dat scheiding
maakt tussen twee watermassa's. Dat ge-
welf blijkt de hemel te zijn (Gen. 1:6-8).

Maar hoe moeten wij ons dat voorstel-
len? Hoe verhoudt het zich tot wat wij
boven onze hoofden waarnemen?

Genesis 1:14-18 spreekt breedvoerig over
de schepping van de hemellichamen.

Wij willen dan graag weten wat de
relatie is tussen het licht dat zij geven
en het licht dat er al was vóór de vierde
dag. Maar daar lezen wij niets over.

Evenmin wordt de vraag
beantwoord hoe het zit met
die miljoenen jaren waar de
sterrenkunde over spreekt.

Het klinkt misschien
vreemd, maar juist dit laat
iets zien van het praktische
karakter van Genesis 1. Het
eerste doel van het hoofd-
stuk is kennelijk iets anders
dan het beantwoorden

van de theoretische vraag
naar de oorsprong van alle
dingen. Het eerste Bijbelhoofdstuk laat
vooral zien dat God de mens een plaats
heeft gegeven in een veilige leefomge-
ving en hem van al het nodige heeft
voorzien. Het laat ook zien dat de dagen
van je leven gericht moeten zijn op de
toewijding aan God. Het hele verhaal
werkt immers toe naar het hoogtepunt
dat gevormd wordt door de zevende
dag, door God gezegend en geheiligd.
Genesis 1 toont dat je niet bang hoeft
te zijn voor de duisternis of het water.
Je hoeft niet te vrezen voor de hemel-
lichamen, die de heidenen als goden
vereren. Dat zijn allemaal zaken die het
leven van de Israëlieten direct raak-
ten, in de praktijk van elke dag (meer
hierover in *In den beginne en verder. Een*

bijbels-theologische reflectie op de schepping,
zojuist verschenen bij De Vuurbaak in
Barneveld).

Waarom? Het boek Job stelt een vraag
aan de orde die heel veel mensen bezig-
houdt. Het is de vraag naar de zin van
het lijden van iemand die dat aller-
minst lijkt te verdienen. Job zelf krijgt

niet te horen waarom al zijn
leed hem overkomen is. Wij,
de lezers van het boek, weten
meer. Anders dan Job weten
wij uit Job 1 en 2 namelijk
wat zich in de hemel heeft
afgespeeld tussen God en
Satan. Toch blijven ook wij
met onbeantwoorde vragen
zitten. Kon God echt niet
anders op de uitdagende
woorden van Satan reageren
dan door Job zo zwaar te tref-

fen? In zijn antwoord aan Job illustreert
God zijn grote macht door te wijzen
op vreeswekkende schepselen als het
nijlpaard en de krokodil (Job 40 - 41). De
vraag waarom Hij zulke bedreigende
dieren geschapen heeft, wordt niet aan
de orde gesteld.

Het boek Job vertelt niet alles wat wij
zouden willen weten over de zin van
het lijden en de rol van het kwaad in de
schepping. Het wijst wel heel praktisch
een begaanbare weg. Dat is de weg van
het ontzag voor God (zie Job 28:28;
40:1-14; 42:1-6). Job roept mensen
vroeger en nu op zich met hun vragen
aan die ontzagwekkende God toe te
vertrouwen. Daar kun je als mens onder
Gods troon echt verder mee.

*'Het Woord vertelt je niet alles wat jij zou willen weten;
wel genoeg om veilig te lopen op het pad
dat God met jou wil gaan'*

Het Oude Testament tekent niet alle finesses van Christus' werk voor ons. Het laat wel heel duidelijk zien hoe nodig Gods ingrijpen in zijn Zoon was ///

Wegwijzer De Israëlieten in de tijd van het Oude Testament hadden vaak te maken met andere problemen dan wij. Niet alles wat voor hen toepasbaar was in het leven van alledag is dat voor ons ook direct. Het Oude Testament is juist zo praktisch omdat het ingaat op wat *toen* aan de orde was. Tegelijk maakt dat de openbaring van God in het Oude Testament zo mooi. Je ziet hoe Hij telkens weer met eindeloos geduld zijn volk opzoekt. Hij spreekt hen aan en geeft hun de hulp die zij nodig hebben. Nooit te weinig, maar ook nooit zoveel dat het finaal over de hoofden heen vliegt. Zijn woord is echt een lamp voor de voet, een licht op het pad (Ps. 119:105). Het vertelt je niet alles wat jij zou willen weten; wel genoeg om veilig te lopen op het pad dat God met jou wil gaan. Dat geldt ook voor de woorden van de profeten. Door middel van de profeten sprak God allereerst in op de situatie

waarin zijn volk op dat moment verkeerde. Daarin wees Hij hun de weg. Hij nam de tijd om zijn volk te leren, door vallen en opstaan heen. Stap voor stap maakte Hij steeds duidelijker dat het echt moet komen van Hem en de verlossing die Hij onverdiend geeft. Het Oude Testament toont ons dus hoe God echt binnengaat in de geschiedenis om mensen op te zoeken en hen met heel veel geduld te brengen waar zij moeten zijn: bij Hem en bij de grote koning uit Davids huis (vgl. Hos. 3:5).

Godsopenbaring Er valt veel meer te zeggen over het praktisch nut van het Oude Testament voor christenen vandaag. Ik denk bijvoorbeeld aan wat mijn Apeldoornse collega Peels geschreven heeft over de hoogte, diepte, breedte en lengte van de oudtestamentische Godsopenbaring in vergelijking met de nieuwtestamentische. Ik ga dat nu niet samenvatten. Wie dat wil, kan het nalezen in zijn boek *Wie is als Gij?* (Uitgeverij Boeken-
centrum, 2007).

✚ SAMENVATTING

Het Oude Testament toont ons hoe God echt binnengaat in de geschiedenis om mensen op te zoeken en hen met heel veel geduld te brengen waar zij moeten zijn: bij Hem en bij de grote koning uit Davids huis. Je moet het Oude Testament nemen zoals het is, zowel in wat het geeft als in wat het niet geeft. Als je dat doet, ga je het des te meer waarderen.

Zonder het Oude Testament geen christelijk leven

TEKST: AD DE BRUIJNE, HOOGLERAAR ETHIEK EN SPIRITUALITEIT AAN DE TU IN KAMPEN EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Onze kerkelijke gemeente beleefde onlangs een Lagerhuisdebat. Daarin werd de stelling verdedigd dat je voor een christelijk leven wel genoeg hebt aan het Nieuwe Testament. In dit artikel beweer ik dat je juist het Oude Testament nodig hebt. Dat wil ik ook concreet invullen. Welke onderdelen van de christelijke levensstijl zou je missen als je het Oude Testament dicht liet?

Tegenstelling Dat het Oude Testament minder nodig werd gevonden, was niet verrassend. Steeds meer christenen zien een tegenstelling tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Het Oude was voor Israël; het Nieuwe is voor de kerk. Daarbij komt een toenemende allergie voor de wet. Christenen zouden niet te maken hebben met de wet van Mozes maar met Jezus' Bergrede of liefdegebod. God vertelt ons niet inhoudelijk wat goed en kwaad is, maar maakt ons nieuw door Christus' Geest. Goede werken volgen dan vanzelf en kunnen per situatie verschillen. Die opvatting heeft vaak een evangelische achtergrond, hoewel veel evangelische christenen vandaag juist andere accenten zetten. Voor gereformeerden betekent dit een ommekeer. Al sinds Calvijn kregen zij het verwijt veel te Oudtestamentisch te zijn. Niet voor niets zongen wij in de kerkdienst vooral psalmen. Toch vraag ik me af of gereformeerden in de ethische praktijk echt zoveel met het Oude Testament deden. In de eerste plaats beperkten wij ons vaak tot de geboden in het Oude Testament. Die deelden we vervolgens bij voorbaat in drie categorieën in. Ceremoniële geboden rond Israëls eredienst streepten we

af; die waren niet voor ons. Dat gold ook voor burgerlijke geboden die Israëls volksbestaan inrichtten. Zo hielden we per saldo alleen morele geboden over, woorden met Gods wil voor altijd en overall. En zelfs die vatten we meestal weer samen in de Tien Geboden. In de praktijk van het christelijk leven blijft zo ook bij veel gereformeerden een groot deel van het Oude Testament buiten beschouwing.

Ontwikkelen Het is inderdaad terecht om het christelijk leven allereerst te bouwen op het Nieuwe Testament. In Matteus 28 droeg Jezus zijn leerlingen op om te onderhouden al wat Hij bevolen had. Daarbij denkt Hij aan de Bergrede. Dat is de grondwet van het koninkrijk en dus de basis voor de christelijke levensstijl. Ook is het juist om voor alles te benadrukken dat het christelijke leven draait om eenheid met Jezus en navolging van Hem. Hij maakt van ons nieuwe mensen die leren denken en voelen zoals Hij. Daarom gaan in de Bergrede de zaligsprekingen voorop. Zij vormen geen stapeltje plichten maar schetsen de contouren van een christelijk karakter. Ook Paulus' woorden over de vrucht van de Geest in Galaten 5 mikken dieper

dan op ons gedrag. Het gaat om nieuwe eigenschappen.

Maar daarmee zeg je nog niet dat de concrete inhoud van zo'n christelijk leven in het Nieuwe Testament min of meer open blijft. Jezus en zijn apostelen wijzen ook concreet aan wat wel en wat niet past bij zo'n nieuw bestaan. En daarbij grijpen zij royaal terug op het Oude Testament. Daaruit ontwikkelen zij de inhoud van de christelijke levensstijl.

In de Bergrede bijvoorbeeld presenteert Jezus concrete aanwijzingen voor het christelijke leven. Steeds laat Hij die voortkomen uit het Oude Testament. Zo lanceert Hij zijn radicale woord over echtbreuk door iets te doen met het zevende gebod. Zijn inhoudelijke instructies ontstaan door Oudtestamentische woorden in het perspectief van Gods naderende koninkrijk te zetten. Tegelijk laat Jezus veel levensterreinen onbesproken. Hij heeft het over echtbreuk en omgang met vijanden, maar niet over de rustdag of de verhouding tussen ouders en kinderen. Wil Hij dus wel concrete keuzen van ons in de seksuele ethiek maar kan de rest open blijven en spontaan groeien? Zo zouden we de Bergrede verkeerd begrijpen. Hij daagt

Christenen zijn als pelgrims op weg naar de nieuwe aarde van de toekomst. Het Oude Testament is een onontbeerlijke gids zolang de eindbestemming nog niet is bereikt ///

ons juist uit bij zulke andere thema's als mondige christenen zelf ook te doen wat Hij in de Bergrede voordoet. Je vindt de inhoud van een christelijke leefstijl als je Nieuwtestamentisch aan het werk gaat met Oudtestamentische woorden.

Mix Dat doen de apostelen dan ook steeds in hun brieven. Paulus' instructies voor het christelijke leven in Romeinen 12-15 bijvoorbeeld vormen een leer-

zame mix van alle factoren waarmee je een christelijk leven kunt concretiseren. Hij schrijft over overgave aan God, eenheid met Jezus en de creativiteit van Gods Geest. Hij herhaalt rechtstreekse instructies uit Jezus' onderwijs, zoals de vijandsliefde. Ook brengt hij de Tien Geboden in stelling. En daarnaast put hij uit andere Oudtestamentische passages, over de verhouding tussen Israël en de volken of over mensen met overheidsmacht.

De apostelen doen daarbij niet alsof er intussen niets veranderd is. Het gaat niet om klakkeloze herhaling van het Oude Testament maar ze blijven er wel royaal uit putten. Geen wonder ook. Alleen dat Oude Testament was hun Bijbel. Juist die 'schriften' maken wijs en helpen Gods mensen om goed te doen (2 Tim. 3:16vv).

God, volk, land Zo'n gebruik van het Oude Testament past ook bij de inhoud daarvan. De Bijbelwetenschapper Christopher Wright ontdekt in het Oude Testament een driehoeksverhouding tussen God, het volk Israël en het beloofde land Kanaän. Alles wat God zegt en doet, is verbonden aan die driehoek. Alle wetten en instructies hebben te maken met wie God is, met zijn vorming van Israël en met het beloofde land. Het Oude Testament vertelt hoe de levende God vanuit zijn verlossing een nieuwe samenleving creëert op een stukje bevrijde aarde. Zo presenteert Hij een model voor heel de schepping. Israël gold als zijn koninklijk priesterschap tussen de andere volken. Daaraan kon je aflezen wie God is en wat Hij wil (Ex. 19). Die nieuwe samenleving rond Gods instructies moest aandacht trekken en volken brengen tot lof op hun schepper. Iets daarvan gebeurt als de koningin van Scheba Salomo bezoekt (1 Kon. 10:9). Zo vormde Israëls nieuwe samenleving in de driehoeksverhouding tussen God, volk en land een tussenstation onderweg naar Gods bestemming, de herschepping. Je merkt er dat God trouw blijft aan zijn schepping, haar bevrijdt en haar meeneemt naar zijn doel.

Zo'n tussenstation moet je niet verabsoluteren. Op veel punten staan we nog aan het begin. Vaak laat Mozes' wet zien wat er anders wordt dan bij

de andere volken wanneer Israël de ware God dient. Toch tilt God zijn volk niet ineens weg uit de wereld van die andere volken. Hij maakt ze niet ineens volmaakt. Israëls nieuwe samenleving vormde een soort proefpolder, terwijl Gods wereldwijde doel tegelijk nog ver was. Tegelijk kun je dat tussenstation ook niet zonder meer passeren. Gods instructies voor Israël zijn niet willekeurig of betekenisloos. Ze hebben allemaal iets te maken met Gods gang van schepping naar koninkrijk. Ze zeggen allemaal iets over wie God is, hoe de nieuwe gemeenschap rond Hem eruit ziet en wat Hij wil met zijn aarde. Dat heb je nodig om vandaag, verderop op het traject, een passend christelijk leven te ontwikkelen.

Veranderde driehoek Daarbij moeten wij bedenken dat de drie hoeken van de driehoek inmiddels veranderd zijn. Wij kennen God dieper dankzij Jezus. Wij vormen geen aards volksgeheel maar een wereldwijd verstrooide gemeenschap. En wij hebben nog geen eigen bevrijd land maar zijn als pelgrims op weg naar de nieuwe aarde van de toekomst. Dat moet je goed doordenken als je uit het Oude Testament Gods wil probeert te ontdekken. Maar als je dat doet, mag je jezelf niet beperken tot alleen de morele voorschriften of je speciaal richten op de Tien Geboden. Het hele Oude Testament vertelt hoe God rond zichzelf die samenleving in het beloofde land vormgaf. Dus helpt in beginsel alles mee om conclusies voor vandaag te vinden. Hoe je passages uit het Oude Testament vandaag kunt toepassen, is niet altijd bij voorbaat duidelijk. Daarin herken je de christelijke mondigheid. Maar juist die mondigheid vraagt dan ook dat je als navolger van Christus

voor de concretisering van een christelijk leven verwachtingsvol put uit het Oude Testament.

Samenleving en gerechtigheid Dat illustreer ik met enkele voorbeelden.

Alleen het Oude Testament helpt ons aan een christelijke visie over onze

omgang met de aarde of de regering en inrichting van een samenleving. In het Nieuwe Testament was dat geen actuele kwestie. Christenen hadden nauwelijks invloed in de wereld. Ze oriënteerden zich niet langer op het beloofde land maar op de nieuwe aarde. Daarom denken zij wel na over hun plaats in

vreemde samenlevingen maar gaan zij nauwelijks in op de vraag hoe zo'n samenleving eruit moet zien of geregeerd moet worden. Later krijgen christenen gelegenheid daarop wel invloed uit te oefenen. Dan vallen ze direct terug op het Oude Testament. Want juist dat bevat instructies die laten doorschemeren hoe God een samenleving ziet. Vandaag gebeurt iets vergelijkbaars rond het milieuvraagstuk. Het Nieuwe Testament biedt ons op dat punt hoogstens een basishouding, maar dankzij het Oude ontdekken wij dat God dieren waardevol vindt en dat land niet uitgeput mag raken.

Over bezit en economie leert het Nieuwe Testament dat christenen als pelgrims onderweg bezit moeten relativeren en zo nodig veel prijsgeven. Je komt er geen beschouwingen tegen over wat de beste economische structuren zijn. Toch wordt die vraag voor christenen steeds belangrijker. Zeker in de moderne wereld vormen ook wij radertjes in het grote economische systeem. Juist

het Oude Testament bevat daarvoor wel aanwijzingen, bijvoorbeeld over vrijlating van slaven en de kwijtschelding van schulden in het jubeljaar. Hoe actueel dat is, bleek onlangs toen een christenpoliticus daarop terecht wees in verband met de onoplosbare schuldenlast van Griekenland.

Je kunt het zo samenvatten: zonder het Oude Testament was de hele traditie van christelijk sociaal denken en christelijke bezinning op politieke verantwoordelijkheid en gerechtigheid nooit ontwikkeld. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor de christelijke kijk op geweld, op straf en op oorlog en vrede.

Vanouds waren zulke 'aardse' toepassingen van Gods woord kenmerkend voor gereformeerden, en juist niet voor evangelische christenen. Dat had alles te maken met de waardering voor het 'aardse' Oude Testament.

Wijsheid en realisme Een heel ander punt van waarde voor het christelijke leven betreft de nuchtere wijsheid in het Oude Testament. Vooral boeken als Spreuken en Prediker maken duidelijk dat je om te weten wat goed en kwaad is ook gewoon je ogen moet opendoen en goed moet rondkijken in de werkelijkheid. Denk niet dat je alles op de een of andere manier uit de Bijbel moet afleiden. Als je goed rondkijkt, in de eenheid met Christus en door de bril van Gods woorden, zie je veel dat je helpt om concreet te kiezen tussen goed en kwaad. Het draait in het christelijke leven voor een belangrijk deel om praktische wijsheid. Daarbij past ook een zeker realisme. Jezus' Nieuwtestamentische boodschap

'Ook de apostelen

blijven royaal

putten uit het Oude

Testament. Dat was

namelijk hun Bijbel'

is diep en radicaal. Toch is zij niet bedoeld als abstract ideaal, maar om concreet en praktisch aan het werk te gaan. Soms moet je klein beginnen en kom je alleen in stapjes vooruit. Soms krijg je kwaad voorlopig niet weg. Juist het Oude Testament helpt dan om ook in onvolmaakte situaties de meest verantwoorde weg te vinden. Ik denk hierbij aan de manier waarop Mozes echtscheiding voorlopig verdraagt maar tegelijk beperkt.

Feest en advent Een laatste voorbeeld betreft de feestkalender voor Gods Oudtestamentische samenleving. Kennelijk wil God dat mensen zijn werken samen vieren, en dan zo dat dit aansluit bij het ritme van de seizoenen in het beloofde land. Op die feesten mocht iedereen delen in Gods zegen, vooral zwakken

en vreemdelingen. Als ik dat tussenstation verwerk voor vandaag, zeg ik nooit meer dat zulke feesten alleen maar ceremoniële voorschriften waren waaraan christenen niet meer gebonden zijn. Ik proef daarin juist iets van Gods bedoelingen voor mensheid en aarde. Tekent Openbaring 7 Gods koninkrijk niet als een eeuwig Loofhuttenfeest?

Daarom past het bij de christelijke levensstijl om daaraan zelfstandig een

nieuwe vorm te geven. Gelukkig stelde de Vroege kerk een zondag in en christelijke feestdagen. Gods nieuwe werken in Christus werden gevierd en verbonden met het ritme van de lijdende schepping en met de liefde voor zwakken en andere naasten. Op die gedachte kom je alleen als je het normaal vindt om voor het christelijke leven ook te putten uit het Oude Testament. Alleen dankzij het Oude Testament is het dus ook nu weer Advent.

✚ SAMENVATTING

Voor het doordenken en ontwikkelen van een christelijke levensstijl kun je vandaag de dag niet buiten het Oude Testament. Jezus greep er zelf royaal op terug in de Bergrede, toen Hij concrete aanwijzingen gaf voor het leven in de stijl van zijn koninkrijk. Ook de apostelen doen dat in hun brieven. Je ontdekt een christelijke levensstijl als je Nieuwtestamentisch aan het werk gaat met Oudtestamentische woorden.

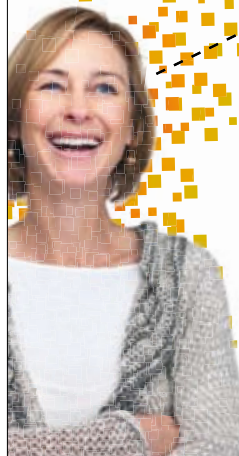
Spannende vragen

Voor het laatste nummer van dit jaar vragen we de medewerking van lezers. Dat nummer verschijnt op de grens van 2011 en 2012, D.V. op 30 december – een moment waarop velen zich waarschijnlijk afvragen wat er in het komende jaar zal gaan gebeuren. De redactie is benieuwd waar u vol spanning naar uitkijkt of wat u vol spanning afwacht op het gebied van geloof en kerk in het jaar 2012.

Stuur uw spannende vraag met eventueel een korte toelichting voor 10 dec. a.s. naar redactie@dereformatie.nl. Een selectie van de ingezonden 'spannende vragen' zal in het nummer van 30 dec. gepubliceerd worden. Daarnaast probeert de redactie om in de thema's van De Reformatie van 2012 een aantal van die vragen terug te laten komen.

Probeer
GRATIS

Dit is mijn
nieuws!

'Dagelijks lees ik een krant en houd ik het nieuws bij op internet. Maar wat ik mis, is nieuws over kerk en religie. Dat is voor mij erg waardevol. NDselect geeft mij de unieke mogelijkheid elke dag alleen het kerknieuws te ontvangen uit het Nederlands Dagblad, de krant met de C van christelijk.'

Word abonnee van **ndselect**

Elke ochtend het nieuws van de dag over kerk en religie in je mailbox. Probeer het nu één week gratis via ndselect.nl.

Bepaal wat jij wilt lezen

TEKST: ERIK DE BOER, O.A. DOCENT KLASSIEKE TALEN AAN DE TU IN KAMPEN EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE /// SCHILDERIJ: FRANCISCO DE ZURBARÁN (1598-1664)

Eindemiddagdienst

OP HET ALTAAR MOETEN ELKE DAG TWEE EENJARIGE RAMMEN GEOFFERD WORDEN, DE ENE 'S MORGENS, DE ANDERE TEGEN HET VALLEN VAN DE AVOND.

Exodus 29:38

Elke lieve dag in Israël begint met een vlam. Elke namiddag eindigt over Jeruzalem in vuur. Niet de opgaande zon doet de tempel 's morgens oplichten, maar het eerste brandoffer van de dag. Niet de ondergaande zon werpt een gloed over de stad, maar het laatste brandend offer. Gods gebod markeert het begin en eind van elke dag: tweemaal een éénjarig lam (vertaling 1951). Van het mannelijk geslacht: dus een ram (NBV). Het moet een bijzondere plechtigheid zijn geweest: het brandoffer verbeeldt van ons uit totale toewijding aan de HEER. Van Gods kant schenkt het sacrament volkomen vergeving van al onze zonden. We belijden het offer van het lam immers als 'sacrament van Christus' (NGB art. 34). Dank U wel: we gaan de dag niet beginnen voordat het morgenoffer de vredegroet aan de ochtend brengt. Geen nacht begint zonder de slotzegen over de dag.

Die twee momenten in Gods huis staan voor toewijding van de hele dag en de hele nacht aan God; twee momenten die de dag en de nacht omarmen. Net zoals de stam Levi dienst doet namens het hele volk. In hen zijn alle stammen in het offer betrokken. Op de sabbat was het dubbelop. 'Op sabbat biedt u twee eenjarige rammen zonder enig

gebrek aan' (Num. 28:9). En wel 'naast het dagelijkse brandoffer'. 's Morgens tweemaal, 's middags tweemaal. De vroegemorgen- en eindemiddagdienst worden geïntensiveerd. Zoals het vieren van de sabbat een gebod van God was, zo ook de verdubbeling van het morgen- en avondoffer.

De offertijden in de tempel waren als de wijzers van de klok voor de gebedstijden in Israël. Als de priesters de vroegemorgen- en eindemiddagdienst vierden, is het minste dat het volk kan doen op die momenten stil te staan in gebed. Als het brandoffer opgaat in rook, ga ik op in gebed. Zachtjes zing ik mee: 'Dan ga ik op tot Gods altaren, tot U, o bron van zaligheid'. En op de rustdag verdubbelen we onze gebedstijd. Als ik al niet zelf naar Gods huis kan gaan, wil ik de aansluiting bij hen die mij vertegenwoordigen niet missen.

Is het gebed van Gods volk niet ook voorbede? Ik denk aan Abrahams pleidooi voor Sodom. Hij bad om redding van de stad, om tijd van leven. De gemeente van Jezus Christus leert bidden voor koningen en hooggeplaatsten, voor overheid en samenleving. Ook dat gebed is namens velen en wordt geïntensiveerd als de gemeente samenkomt. Om het heil van de wereld houdt de kerk de vroegemorgen- en eindemiddagdienst gaande.

*Dan ga ik op tot Gods altaren,
tot U, o bron van zaligheid*

Kerst en Qadr

TEKST: MARTEN DE VRIES, MISSIONAIR PREDIKANT VERBONDEN AAN DE GEREFORMEERDE KERK VAN ROTTERDAM-DELFSHAVEN ///

Midden in de winter bezoekt menig een van christelijken huize een Kerstnachtdienst om de geboorte van Jezus te vieren. Laat in de zomer hadden moslims hun 'Nacht van Pracht'. Talloze volgelingen van Mohammed brachten de nacht door in de moskee om de 'nederzending' van de Koran te gedenken.

Gebeden in die nacht die 'beter is dan duizend maanden', leveren net zoveel vergeving op als aanbiddingen van meer dan drieëntachtig jaar: de levensduur van een man op leeftijd. De Kerstnacht is nog veel kostbaarder dan drieëntachtig jaar. Al zo'n twee millennia worden miljoenen zalig door de nederdaling van Gods wonderbaarlijke Woord dat niet minder dan 'vlees' werd.

Wij hebben hem neergezonden in de nacht van pracht. Hoe kom jij te weten wat de nacht van pracht is? De nacht van pracht is beter dan duizend maanden. Op Gods gebod dalen Gabriël en de andere engelen erin neer om de dromen van de mensen te verwezenlijken. Vol vrede is de nacht tot aan het ochtendgloren.

Wat is dit voor tekst? Het zou een vertaling van een kerstlied kunnen zijn. Wanneer Koos Geerds de woorden nog wat zou verfrazen en met een mooi rijmschema zou inpassen in een geschikt metrum, en als Henk Ophoff het geheel vervolgens zou gieten in een passende melodie, dan hadden we weer een kleine uitbreiding voor ons losbladig kerkelijk repertoire.

Maar het is een oud stukje literatuur, een volledige soera (hoofdstuk) uit de Koran, een compilatie van vertalingen van het 97e hoofdstuk.

Staan er dan in het boek van de moslims ook kerstversjes? Je zou het haast zeggen. Het gaat immers over een 'stille nacht, heilige nacht' waarin 'heil en vrede' aan de wereld worden gebracht, waarin engelen neerdalen en God dromen van mensen waarmaakt. Door sommige geleerden wordt de passage ook werkelijk aangezien voor een oud kerstgezag.

Nederzending Geloven moslims dan ook in Jezus? Ze zeggen van wel. Niettemin, het gaat in de geciteerde aya's

(Koranverzen) volgens moslims niet over Hem. Nee, ook al wordt het woord niet genoemd – alleen in vertalingen dikwijls ingevoegd –, wat uit de hoogste hemel neerdaalde was de Koran! Wat volgens moslims wordt bezongen, is de eerste openbaring van het boek dat voor hen zo superheilig is.

Het gaat mij nu niet om de originele 'Sitz im Leben' of, op z'n moslims: om de oorspronkelijke 'baab an-noezel', dat is: de aanleiding tot nederzending van de poëtische regels. Ik ben geen moslim en geen godsdienstwetenschap-

De vergelijking van de komst van Christus op aarde en de Koran die omlaag komt is heel relevant. ///

per, maar missionair predikant en heb er als zodanig geen mening over. Staan blijft de treffende overeenkomst van het stukje Korantekst met de verzen in Lucas 2 waaruit wij het 'Ere zij God' kennen. En de vergelijking van de komst van Christus op aarde en de Koran die omlaag komt is heel relevant! Je zou kunnen zeggen dat het islamitische equivalent van de Kerstnacht de 'Laylat al-Qadr' ('de Nacht van de Beschikking') is. Dat is naar algemeen wordt aangenomen de 27e nacht van de vastenmaand ramadan. Het is de allerheiligste nacht van de allerheiligste maand, waarin moslims graag in de moskee verblijven om te herdenken dat het woord van Allah boek werd. 'De moeder van het boek', dan wel het eerste gedeelte ervan, werd door bemiddeling van Gabriël gedownload. 'De Edele Koran' zou voortaan de mensenkinderen leiding geven en zodoende hemelse vrede schenken. Het eeuwige ongeschapen goddelijk Woord ('bij God en God', Joh. 1:1) kwam niet in de persoon van zijn Zoon maar in de gedaante van een boek onder de mensen. Het zou de vervolmaking zijn van alle voorgaande openbaringen, waaronder voornamelijk de gecorrumpeerde goddelijke boodschappen die reeds in de gestalte van de Thora op Mozes, als de 'Zaboer' op David en in de vorm van het evangelie op Jezus waren neergedaald.

Boek of mens Hét verschil tussen christendom en islam is de manier waarop de transcendentale God onze menselijke realiteit binnenkomt. Stuur Hij profeten met of zonder boek of

stuurt Hij zijn eigen Zoon en verschijnt Hij in Hem zélf onder de mensen? Hoe de mens vervolgens tot God nadert, toont op een vergelijkbare manier het verschil tussen ons en onze nieuwe buren. Wanneer je toegang tot Allah wilt krijgen, voor zover dat al mogelijk is, dan kom je het verst via voorgeschreven verdienstelijke gebeden, doorspekt met Koranrecitaties. Wij laten ons al dan niet door David of Jezus woorden op de lippen leggen en beëindigen ons gebed met 'om Jezus' wil. Amen'.

Hét verschil tussen christendom en islam

is de manier waarop

de transcendentale

God onze menselijke

realiteit binnenkomt'

Voor moslims is hét grote mysterie van hun geloof de 'wonderbaarlijke' of 'onimiteerbare' Koran. Het in volmaakt Arabisch geopenbaarde boek is hét wonder waarmee Mohammed zich tegenover cynische omstanders legitimeerde. Daartegenover plaatsen wij geen Bijbel in het meest perfecte Hebreeuws, Aramees of Grieks. De heilige Schrift vergelijken

we liever met de Hadith, het corpus van de overleveringen over de woorden en daden van Mohammed. We presenteren de evangeliëverhalen als de 'Siera', de biografie, niet van Mohammed, maar van Gods Zoon die uit Maria werd geboren. Hij vormt, in hoogsteigen persoon, 'het grote mysterie van ons geloof', 'het geheim der godsvrucht', 'de verborgenheid der godzaligheid' (1 Tim. 3:16 in verschillende vertalingen).

Middelaar Moslims hebben Jezus Christus hoog – op hun manier. Twijfel aan zijn maagdelijke geboorte kom je niet vaak tegen. Maar wat betekent het dat Jezus zo ter wereld kwam? Is het 'slechts' een bewijs van de macht van God die nog steeds in staat was zonder

twee ouders een kind in het leven te roepen? Of is, naar zondag 14 van de Heidelbergse Catechismus, de waarde zijn bijzondere ontvanging en geboorte dat Hij voor bejaarden en zuigelingen Middelaar kan zijn? Is Hij 'de eeuwige Zoon van God die door de werking van de heilige Geest menselijke natuur heeft aangenomen', of niet minder en niet meer dan een belangrijke profeet die de 'Indjiel' in handen kreeg en de 'eer' had om de komst van Mohammed aan te kondigen?

In dé nacht van pracht ging een wissel om. Wij zijn bijna aan het eind van het jaar 2011 Anno Domini, het zoveelste jaar na de geboorte van onze Heer. Moslims schrijven sinds vorige week Anno Hijra 1433, het aantal maanjaren sinds Mohammed van Mekka naar Medina ging. Dat luidde een nieuwe jaartelling in. Maar opnieuw beginnen met tellen zette de klok alleen maar terug. Moslims moeten het in plaats van met de levende Heer Jezus met de in boekvorm gestolde Koran doen, met leefregels in plaats van redding. Daarmee zijn ze, naar Galaten 4:4 en 5, 'dienaren onderworpen aan de wet', geen 'kinderen vrijgekocht van de wet'.

Wanneer je moslims wilt uitleggen waarom het voor hen toch niet zo onaannemelijk hoeft te zijn: een mens die tegelijk God is, kun je wijzen op hun Koran: een boek, maar door zijn goddelijke oorsprong meer dan een stapel papier. Is een mens van vlees en bloed die uit de hemel kwam niet veel prachtiger?

Tegelijk valt het niet uit te leggen wat op de allereerste Kerstdag plaatsvond. God zij dank daalde uit de hemel een geschenk neer waar we zelf nooit opgekomen waren. 'Als ik dit wonder vatten wil, dan wordt mijn geest van eerbied stil'.

Duister versus licht

TEKST: FROUCKJE VAN DER WAL, KUNSTHISTORICUS EN BEELDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE /// MUSEUM CATHARIJNECONVENT, UTRECHT / FOTO RUBEN DE HEER.

De geschiedenis van de christelijke kunst kent een heel scala aan motieven. Veel daarvan zijn met een beetje kennis van de Bijbel of (kunst)geschiedenis redelijk goed te ontcijferen. Sommige thema's vergen wat specifiekere Bijbelkennis om de kernboodschap uit te leggen. Het schilderij *De overgang van het Oude naar het Nieuwe Testament* van Jacob de Wit uit 1726 verbeeldt zo'n thema.

Het schilderij behoort tot de vaste collectie van museum Catharijneconvent in Utrecht, maar hangt tegenwoordig niet meer standaard in het museum. De laatste keer dat het getoond werd was afgelopen jaar tijdens de tentoonstelling *Verborgen Verhalen*. Het vereist inderdaad wat speurwerk om het verhaal van het schilderij naar boven te halen.

Contrasten In de Middeleeuwen hebben theologen en exegeten uitvoerig naar voorbeelden gezocht uit het Oude Testament die als voorafspiegeling konden dienen voor gebeurtenissen uit het Nieuwe Testament. *Concordantia* betekent overeenstemming. Ze noemden dat de 'Concordantia Veteris et Novi Testamenti'. De term en de methode werden gangbaar in de Middeleeuwse scholastiek, waarbij theologische vraagstukken heel systematisch werden doordacht. De uitkomsten werden beschreven, maar ook afgebeeld. De achterliggende gedachte was dat de gebeurtenissen uit het Oude Testament pas diepere betekenis krijgen in het licht van het Nieuwe Testament. Het schilderij van Jacob de Wit is een vrij late maar hele mooie uitvoering van dit thema. Het loont daarom de moeite om de elementen één voor één te inspecteren.

Het eerste wat opvalt is dat er een compositorische tweedeling is gemaakt. Een boom in het midden snijdt het doek in tweeën. Het gaat hier om de boom van kennis van goed en kwaad uit Genesis. Dat zie je aan de slang die om de boom cirkelt. Hij verleidt Adam en Eva tot zonde, waardoor dood en duisternis de wereld binnenkomen. De linkerhelft van het schilderij verbeeldt dus de oudtestamentische tijd. De boom is er dor, het geheel duister en de afgebeelde scènes gaan over zonde en ellende. Het is de tijd *ante legem*, onder de wet. Op de rechterhelft staat de 'tweede Adam' centraal: Christus die herstel brengt. De boom draagt blad, het doek maakt een lichtere indruk en staat in het teken van redding en overwinning. Het is de tijd van de genade, *sub gratia*. Het contrast tussen de twee testamenten is duidelijk: duister versus licht, dood versus leven, ondergang versus glorie.

Genaade en waarhyt Rondom de voet van de boom zijn nog een paar figuren gepositioneerd. Op een bankje met daarop de tekst *ALLE DEESE DING / SYN HENLIEDE / IN VOORBEELDING / GESCHIET* (1 Kor. 10:6) zit iemand op in een smekende gebedshouding. Het is de mens die wordt onderwezen in de Bijbel

en zijn eigen staat. Hij wordt onderwezen in de Bijbel en zijn eigen staat. De twee afgebeelde profeten zijn Jesaja, die profeteerde over Christus zonder ten diepste echt te begrijpen of te zien wat er zou gebeuren, en Johannes, die aan de rechterkant van de boom is afgebeeld en de mens op Christus wijst. DE

GENAADE ende WAAR / HYT IS DOOR IESUS / CHRISTUS GESCHIE[DT] staat op de dekplaat van het open graf rechts beneden. Het schilderij wil duidelijk maken dat dat de kern is waar het allemaal om draait.

De Bijbelse gebeurtenissen aan de linker- en rechterkant hebben een relatie

met elkaar. Ze zijn heel zorgvuldig gekozen. Links bovenin de hoek zie je een berg met donkere wolken, vuur en bliksemschichten, en een man die met geheven handen knielt: Mozes die op de berg Sinai is als hij de wet krijgt en God ontmoet. Aan de voet van de berg ligt het tentenkamp van het bange volk Israël. Mozes staat een tweede keer afgebeeld naast het kruis met de koperen slang. Dat zie je aan de hoorntjes op zijn hoofd, een van de kenmerken waaraan Mozes in de kunst is te herkennen. Dat komt door een vertaalfoutje van Exodus 34:29. Mozes komt van de berg af en zijn gezicht glanst. Het

Hebreeuwse woord dat daar gebruik wordt, kan zowel lichtstraal als hoorn betekenen. Mozes wordt gezien als een spiegelbeeld van Christus. Hij is de oudtestamentische middelaar die de wet brengt die Jezus vervult. De staak met de koperen slang (Num. 21:6-9) is een voorafspiegeling van de kruisdood van Christus

(Joh. 3:14). Rechts naast Mozes is te zien hoe Abraham op het punt staat zijn zoon Isaak te offeren, tot een engel uit de hemel hem daarvan weerhoudt. Dat is een voorafbeelding van het offer dat God brengt, zijn eigen Zoon, Christus, het lam dat geslacht is tot redding voor de hele wereld.

Dood en opstanding Zo zijn er nog meer parallellen. De ark van Noach, onder de berg Sinaï aan de donkere linkerkant van het doek, is het symbool van redding door het water, door de dood heen (1 Petr. 3:20,21). Jona,

daar vlak onder, bracht drie dagen en nachten in de buik van de vis en werd daarna uitgespuwd. Jezus zelf maakt in Matteüs 12:40 de vergelijking met zijn eigen dood en opstanding. De kruipende figuren op de grond, vlak onder Jona en de walvis, zijn de Israëlieten die manna rapen. Jezus noemt zichzelf het brood dat leven geeft (Joh. 6:35).

Hij was het ook die het avondmaal instelde. Dat laatste avondmaal is te zien in het midden van de rechterkant van het schilderij, waar Jezus in een tent omringd is door zijn leerlingen en het brood breekt. Ook aan de linkerkant komen mannen in een tent bijeen. Hoogstwaarschijnlijk gaat het daar om het volk Israël in de woestijn. Wellicht heeft het iets te maken met het leiderschap van Mozes. Opvallend is dat alle figuren die een prefiguratie van Christus voorstellen blauwe gewaden aan hebben.

Op de rechterkant is verder de geboorte

van Christus te zien, vlak achter het laatste avondmaal. Een paar mannen komen van links aanlopen, mogelijk de wijzen uit het Oosten of de herders. Helemaal aan de rechterkant van het schilderij, precies tegenover de wetgeving op de Sinaï, staat klein een eenzaam figuur: Jezus die verzocht wordt in de woestijn. Het tafereel vormt zo de tegenhanger van Mozes op de Sinaï en de zwerftocht en de verzoeken van het volk in de woestijn.

Prominent zijn de kruisdood en opstanding afgebeeld, met nadruk op het laatste. Wat mis ging bij Adam en Eva in het paradijs is uiteindelijk door God zelf rechtgezet in Jezus. Al die gebeurtenissen uit het Oude Testament gebeurden met het oog op het reddingsplan. Dat is de theologische boodschap van dit schilderij. Niet iedereen die het schilderij ziet, zal die boodschap herkennen, maar dat maakt haar niet minder actueel.

De Reformatie verschijnt éénmaal per twee weken met als ondertitel inspirerend kerk zijn.

De kernredactie en de brede redactie werken enthousiast aan dit blad dat een lange geschiedenis heeft en tegelijk vandaag de dag op inspirerende wijze midden in de huidige tijd wil staan. Wij willen samen met onze lezers de weg naar de toekomst zoeken, geholpen door Gods Woord, dat schijnt op ons pad. De Reformatie helpt u bij het nadenken over belangrijke kerkelijke ontwikkelingen die zich momenteel in een hoog tempo voltrekken.

Gezocht: Enthousiaste BESTUURSLEDEN

Het huidige bestuur is op zoek naar twee nieuwe bestuursleden. De huidige voorzitter zal medio 2013 aftreden.

- hebt u affiniteit met het uitgeven van een blad?
- hebt u een zakelijke gerichtheid?
- hebt u ervaring met marketing?
- hebt u enige bestuurlijke ervaring?
- bent u bereid aan max. 6 vergaderingen per jaar deel te nemen?

Neem dan contact met ons op. We stellen het bijzonder op prijs wanneer ook jongere potentiële bestuursleden zich aanmelden. Kortom: bent u of ben jij de man of vrouw die we zoeken? Informatie kan aangevraagd worden bij de huidige voorzitter Bernard Bos, bernardbos@hetnet.nl / 06 55 30 68 69.

Bestendige aanwezigheid

TEKST: SANDER GRIFFIOEN, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

In onze gemeente wordt gewerkt aan een cursus voor zoekers. Op zoek naar onderwerpen kwamen predikant Wouter van Veelen en ik eerst uit bij de vraag naar de zin van het leven. Toch leek ons deze bij nader inzien ongeschikt, want zij veronderstelt dat mensen iets missen: iets van buiten dat hun leven zin verleent. Typerend voor het publiek dat ons voor ogen staat, is dat het niets mist. Ja natuurlijk, men verliest geliefden aan ziekten of ongelukken en velen kennen de realiteit van verslaving. Maar het appel dat hiervan uitgaat, dringt niet tot het nieuwe levensbesef door.

Het nieuwe levensbesef is dat van 'bestendige aanwezigheid'. Het wordt gewekt door de communicatiemiddelen waarmee ieder zich omringt: de mobieltjes, mp3-spelers, computers en sociale media, alles wekt de illusie van voortdurende verbondenheid. Zeker, de websites zijn niet steeds bereikbaar, de verbinding kan uitvallen, maar de norm is die van bestendige aanwezigheid.

Het nieuwe levensbesef is niet *per se* godloos. Maar als het religieus is, dan op de wijze van het oude heidendom dat de goden aan de grenzen van de leefwereld plaatste. Met sublieme spot richtte Elia zich op de Karmel tegen deze voorstellingswereld. Zijn de goden niet bereikbaar? Zijn ze misschien in gepeins, of ingedut, of gewoon even weg? Als was het een website die tijdelijk uit de lucht is! Later vond op een andere hoogte, de Areopagus, een andersoortige aanpassing aan dit platte werkelijkheidsbeeld plaats. Nu is het Paulus die zijn publiek voorhoudt dat God niet ver weg is en dat zijn aanwezigheid tastbaar wordt waar het menselijke bestaan op grenzen van plaats en tijd stuit (Hand. 17). De aanwezigheid van de Schepper in zijn schepping wordt voorgesteld als 'niet ver weg'! In het Verre Oosten, waar het besef van Gods aanwezigheid nog verder was uitgesleten, moesten vertalers er nog een schepje bovenop doen. De Chinese standaardvertaling heeft hier een

uitdrukking die zich laat weergeven als: 'vertrokken, niet ver weg'.

Hoe bereik je zoekers onder een publiek dat bestendig de boodschap krijgt: alles is er, je bent rijk, je hebt aan niets gebrek (Opb. 3:17)? We beklimmen eerst de Areopagus van deze tijd. Gedacht wordt aan een titel als 'Is er een Hogere Macht?', met op de eerste avond een ex-verslaafde om te vertellen dat je alleen door onderwerping aan een 'Hogere Macht' van verslaving afkomt. Komt eenmaal het gesprek op gang over een andere werkelijkheid die aan de 'grenzen' van ons bestaan tastbaar wordt, dan hopen we in tweede of derde instantie door te kunnen stoten naar de vraag waar het in het 'hart' van ons bestaan om gaat.

Dus toch de zinvraag!

WWW.DEREFORMATIE.NL

De redactie is benieuwd naar waar u naar uitkijkt of waar u tegen opziet nu het jaar 2012 nadert. Zie daarvoor de oproep op pag. 83. Ook horen we graag van u wat u van De Reformatie in het algemeen en van dit nummer in het bijzonder vindt. Op de website kunt u een reactie achterlaten en reageren op een stelling. De stelling bij het thema van dit nummer is:

De Bergrede zegt mij meer dan de Tien Geboden

Er resten ons nog twee nummers in het jaar 2011.

De thema's van die nummers zijn:

16 december: de vroege kerk;

30 december: geld en goed.

De redactie is al druk bezig om de planning voor het jaar 2012 in te vullen. Volgend jaar verschijnen er D.V. geen 23, maar 24 nummers van De Reformatie – we houden een kortere zomerstop. Welke thema's zou u in 2012 graag behandeld willen zien in? Mail uw vragen en suggesties naar redactie@dereformatie.nl.

Sprekken in klanktaal, wat wil dat zeggen?

TEKST: ROB VAN HOUWELINGEN, HOGLERAAR NIEUWE TESTAMENT AAN DE TU IN KAMPEN ///

Iemand die in klanktaal spreekt, spreekt niet tot mensen maar alleen tot God. Niemand kan hem verstaan, want door toedoen van de Geest spreekt hij onbegrijpelijke taal (1 Kor. 14:2).

Klanktaal is dus een teken dat niet bestemd is voor gelovigen maar voor ongelovigen, en profeteren is niet voor ongelovigen maar voor gelovigen (1 Kor. 14:22).

Vooral in de Pinksterbeweging en in charismatische kringen wordt tongentaal gepraktiseerd. Gelovige christenen beginnen zich, naar eigen zeggen onder invloed van de Geest, te uiten in een reeks onverstaanbare klanken. Soms is er iemand die het gesprokene kan uitleggen. In dit verschijnsel herkent men de bijzondere gave die zo'n tweeduizend jaar geleden met Pinksteren opzien baarde in Jeruzalem en die volgens Paulus ook in de christelijke gemeente te Korinte werd aangetroffen. Officieel

heet dit verschijnsel glossolalie, maar het staat in de christelijke volksmond bekend als tongentaal of spreken in tongen. Overigens is de gebruikte terminologie kunstmatig, want in het Grieks kan *gloossa* tong (het spraakorgaan) óf taal (het gesprokene) betekenen, maar niet allebei tegelijk.

De Nieuwe Bijbelvertaling introduceerde een nieuwe Nederlandse term: 'klanktaal', omdat het gesprokene klinkt als een taal maar niet kan worden geïdentificeerd met welke bestaande taal dan ook. Volgens som-

migen zou het om een vorm van communicatie uit de engelenwereld gaan, maar die veronderstelling is lastig te verifiëren (Paulus' overdrijving in 1 Kor. 13:1 kan niet als bewijs dienen).

Omstreden Binnen het huidige christendom is het gebruik van tongentaal omstreden. Sommigen zien er hét bewijs in voor de echtheid van iemands geloof en voor een vervuld zijn met de Geest. Anderen doen het af als wartaal, onbetekenend abracadabra van zweverige religieuze geesten. Wat velen niet

In het verschijnsel dat tongentaal genoemd wordt, herkent men de bijzondere gave die zo'n tweeduizend jaar geleden met Pinksteren opzien baarde in Jeruzalem ///

weten: glossolalie is niet typisch christelijk. Het betreft een heel oud fenomeen dat ook nu nog in verschillende godsdiensten voorkomt, vooral wanneer men contact zoekt met de geestenwereld (sjamanisme, voodoo) ofwel mystieke eenwording nastreeft met het Al (boeddhisme, shintoïsme). Dit verschijnsel gaat vaak gepaard met in-trance-zijn. Neurologisch onderzoek heeft uitgewezen dat proefpersonen tijdens een experimentele situatie in staat waren min of meer op commando in tongen te spreken. Het nieuwtestamentische verschijnsel was echter iets anders dan tongentaal: met *en gloossais lalein* wordt de gave bedoeld om 'in [vreemde] talen te spreken', overweldigd door de verhoogde activiteit van Gods Geest, dus niet op commando. Van zo'n spontaan en collectief talenwonder zijn geen parallellen bekend, noch uit de oudheid noch in de huidige tijd. Het was een uniek geschenk van God aan de gelovigen, overgoten met de Geest van Pinksteren. Toen Montanus, een pasbekeerde christen uit Frygië die leefde in de tweede eeuw na Christus, in extase vreemde klanken begon uit te stoten, werd hij als valse profeet aangemerkt en samen met zijn hele beweging geëxcommuniceerd (Eusebius, *Kerkgeschiedenis* V 16).

Heilsgeschiedenis Om Paulus' opmerkingen in 1 Korintiërs 14 te begrijpen, moeten we beginnen bij de beschrijving die het boek Handelingen geeft van het eerste Pinksterfeest in Jeruzalem. De verzamelde apostelen en de andere leerlingen 'begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven' (Hand.

2:4). Hier vertaalt de NBV terecht niet met 'klanktaal' maar met 'vreemde talen', want er vond een talenwonder plaats.

Dit wonder wordt beschreven vanuit het perspectief van de Joodse toehoorders, afkomstig uit de diaspora. Zij raakten in verwarring omdat ieder zijn

eigen moedertaal (Grieks: *dialektos*) herkende. Zij hoorden anderen duidelijk verstaanbaar spreken over Gods grote daden, in een taal die de spreker normaal niet machtig was (vgl. de belofte uit Marc. 16:17: 'ze zullen spreken

in onbekende talen'). Een signaal dat de Geest alle grenzen doorbreekt, ook de taalbarrière. Er ontstaat geloofsverbondenheid. Vanuit Jeruzalem zou het evangelie van Jezus Christus wereldwijd gaan uitwaaien.

Verderop in Handelingen doet zich een dergelijk verschijnsel nog twee keer voor. Nadat Petrus ten huize van Cornelius het evangelie verkondigd had, bleek dat de heilige Geest ook aan gelovigen uit de volken geschenken was, want de Joden hoorden hen God prijzen in vreemde talen (Hand. 10:45-46). En toen een klein groepje gelovige Joden uit Efeze die alleen bekend waren met de doop van Johannes zich alsnog hadden laten dopen in de naam van Jezus en zich door Paulus de handen hadden laten opleggen, gebeurde hetzelfde (Hand. 19:6).

Het talenwonder van Pinksteren herhaalde zich dus buiten Jeruzalem, toen de Geest verder de wereld in trok. Er is geen enkele reden om hier, anders

dan in Handelingen 2, wél aan het verschijnsel tongentaal of klanktaal te denken, zoals de NBV wil. Spreken in vreemde talen maakt deel uit van de heilsgeschiedenis.

Korinte De enige brief waarin Paulus de talengave vermeldt is 1 Korintiërs, en wel wanneer hij in hoofdstuk 12 tot en met 14 schrijft over de vele geschenken van de Geest. Bij de opsomming uit zijn brief aan de Romeinen ontbreekt dit geschenk (Rom. 12:4-8); we kunnen dus niet stellen dat de talengave algemeen werd aangetroffen. In de Korintische gemeente kwam deze gave wel voor, hoewel niet bij alle gelovigen. Ook Paulus zelf beschikte erover (1 Kor. 12:30; 14:18).

Ook hier is echter geen reden om aan het verschijnsel tongentaal of klanktaal te denken. Net als in Handelingen gaat het in 1 Korintiërs om lofprijzing van God in een taal die men zelf niet beheerste. Dat blijkt al op drie plaatsen in de NBV zelf, waar de Griekse uitdrukking niet is vertaald met 'klanktaal' maar met '[vreemde] talen':

1. Het beroemde lied over de liefde begint zo: 'Al sprak ik de talen van alle mensen en van de engelen...' (1 Kor. 13:1).
2. Verder schrijft Paulus: 'Er zijn ik weet niet hoeveel talen in de wereld en ze hebben allemaal betekenis. Als ik de taal van iemand die tot mij spreekt niet ken, blijven we vreemdelingen voor elkaar' (1 Kor. 14:10-11;

Grieks: *barbaroi*, eigenlijk mensen met een rare tongval).

3. Tenslotte citeert de apostel uit Jesaja 28: 'Ik zal tot dit volk spreken door mensen die vreemde talen spreken, door de mond

'Spreken in vreemde

talen maakt

deel uit van de

heilsgeschiedenis'

'Alleen een duidelijk

geformuleerde

boodschap vindt

weerklink bij de

hoorders'

van vreemdelingen' (1 Kor. 14:21). Het verschil met de situatie uit Handelingen is, dat men in de multiculturele gemeente te Korinte, een belangrijke havenstad waar allerlei nationaliteiten vertegenwoordigd waren, het gesprokene vaak niet kon verstaan. Ook de spreker zelf wist niet altijd wat hij of zij gezegd had. Vandaar dat er iemand nodig was die de gave had gekregen om als tolk op te treden. Het werkwoord dat Paulus in dit verband gebruikt (Grieks: *dihermèneuein*) betekent normaliter niet 'uitleggen' maar 'vertalen': omzetten van de ene taal in de andere. De apostel hecht aan een combinatie van beide gaven, het spreken in talen én het vertalen van het gesprokene. Zo krijgt de Korintische gemeente haar internationale kerkdienst, maar wel in de verbondenheid die verstaanbare geloofstaal met zich meebrengt.

Tot God Paulus houdt de Korintiërs voor dat iemand die in een vreemde taal spreekt niet tot mensen spreekt maar tot God. Daarmee bedoelt hij dat andere mensen het gesprokene niet kunnen verstaan; voor hen is het geheimtaal, alleen God begrijpt het. Met 'onbegrijpelijke taal' (Grieks: *mustèria*) is niet de geheimzinnige inhoud van het gesprokene bedoeld, maar het feit dat het door vrijwel niemand wordt verstaan, vaak niet eens door de spreker zelf. Het klinkt wel, maar dat zegt niets. Alleen een duidelijk geformuleerde boodschap vindt weerklank bij de hoorders. Onvertaalde talen leiden tot vervreemding. Als men bovendien nog door elkaar heen gaat praten, kan de samenkomst gemakkelijk ontaarden in een kakofonie van geluid, zodat ongelovige buitenstaanders die zo'n

samenkomst meemaken zullen denken dat christenen gek geworden zijn (1 Kor. 14:23). Paulus stelt de volgende regel in: maximaal drie taalbegaafde sprekers, één tegelijk, en nooit zonder tolk. Kijk nu eens door de ogen van buitenstaanders naar jullie samenkomst, zegt Paulus tegen de Korintiërs. Vreemde talen zijn een teken (Grieks: *sèmeion*) voor ongelovigen; in Jesaja 28:10-13 werd Gods oordeel over het ongeloof van Israël ermee aangekondigd. Zo'n teken werkt dus niet per definitie als een positief signaal. Het kan dan ook door buitenstaanders verkeerd worden opgevat. Nieuwtestamentische profetie daarentegen wordt uitgesproken in voor iedereen verstaanbare bewoordingen, tot opbouw, troost en bemoediging van de gemeente. Ongelovige buitenstaanders zullen zich daardoor niet buitengesloten maar aangesproken voelen, ze zullen door het spreken van de profeten Gods aanwezigheid in de gemeente ervaren (1 Kor. 14:25).

Talenwonder Praktiseren van glossolalie, in de zin van klankstromen en 'gebrabbel', is geen voortzetting van wat Handelingen en 1 Korintiërs over de talengave vermelden. Het verdient aanbeveling om in plaats van 'klanktaal' minder kunstmatige termen als 'taal' of 'talen' te gebruiken, zoals de Herziene Statenvertaling doet. De Bijbel beschrijft geen stamelende extase of onverstaanbare communicatie met de hemel, maar een uniek talenwonder. Sinds Pinksteren staan de talen, bij de Babylonische spraakverwarring teken van Gods oordeel over de mensheid, in zijn dienst als instrument van verkondiging en aanbidding. Ook nu heeft de christelijke kerk meer dan

genoeg woorden voor de lofprijzing. Daarin kunnen verschillende vormen van gebed, tot eer van God gesproken of gezongen, elkaar vinden. Want de Geest spreekt alle talen en doet ons elkaar verstaan.

Literatuur

Statenvertaling met *Kanttekeningen*

R. Dean Anderson, *1 Korintiërs. Orde op zaken in een jonge stadskerk*, (CNT; Kampen: Kok, 2008)

Hans van Benthem en Klaas de Vries, 'De Geest spreekt alle talen. Over het spreken in tongen', in: *Meer dan genoeg. Het verlangen naar meer van de Geest*, red. H. ten Brinke & J.W. Maris (Barneveld: De Vuurbaak, 2004), 86-94

Erik de Boer, 'De dienst van de lofprijzing. Over het spreken in talen of in tongen', in: Erik de Boer e.a., *Geestrijk leven*, (Barneveld: De Vuurbaak, 2006), 201-218
Andrew B. Newberg e.a., 'The measurement of regional cerebral blood flow during glossolalia: A preliminary SPECT study', *Psychiatry Research: Neuroimaging* 148 (2006) 67-71

UIT DE KERKEN

Bedankt: Voor Hoogeveen: R.M. Meijer te Hasselt.

Aangenomen: Naar Rockingham (Australië): R.D. Anderson te Katwijk en Valkenburg (ZH).

Overleden: Zwolle, 24 november: ds. Daniël Jilles Zandbergen (geboren 25 mei 1947). Predikant voor Spakenburg-Zuid (missionaire dienst Irian Jaya, 1973), docent Middelbare Theologische School Boma (Indonesië, 1980), predikant te Dokkum (1989) en Zwolle (1994, vanaf 2002 Zwolle-Noord). Met emeritaat: 2005.

Beroepen: te Vlaardingen; M.O. ten Brinke te Roodeschool.

ARCHIVARISSENCONVENT CGK-GKV-NGK

Kort voor de zomervakantie hebben de archivariissen van CGK, GKV en NGK rond de tafel gezeten en plannen gemaakt voor gezamenlijk overleg. Dat overleg wordt vanaf heden aangeduid als 'archivarissenconvent TOP; Tezamen-Op-Pad'. Het zal met zekere regelmaat gezamenlijke berichtgeving verzorgen in de kerkelijke pers over zorg en beheer van kerkelijke archieven. Het 'archivarissenconvent TOP' stelt zich ten doel om de punten van gezamenlijk archiefbelang door te spreken en wanneer dat dienstig is aan hun kerken aan te bieden. Momenteel worden de plannen uitgewerkt om in 2012 te komen tot de zgn.

informatieavonden over archiefbeheer voor archiefbeheerders, scriba's en anderen die te maken hebben met kerkelijke archieven. Nadere berichtgeving daarover zal naar verwachting in januari 2012 plaatsvinden.

ARMOEDESIGNAAL 2011

In het Armoedesignaal 2011 wordt allereerst in cijfers een beeld gegeven van armoede in Nederland. Vervolgens biedt de handreiking een kort overzicht van de aangekondigde maatregelen en plannen van het kabinet voor zover bekend per september 2011. Dan volgt een korte beschrijving van wat dit betekent voor de reële situatie van betrokkenen. Tot slot worden er tips gegeven hoe diaconiën lokaal alert kunnen reageren op

de huidige ontwikkelingen en wordt verwezen naar bronnen waar meer achtergrondinformatie te vinden is. Het Armoedesignaal 2011 is te downloaden via de website van het diaconaal steunpunt: www.diaconaalsteunpunt.nl.

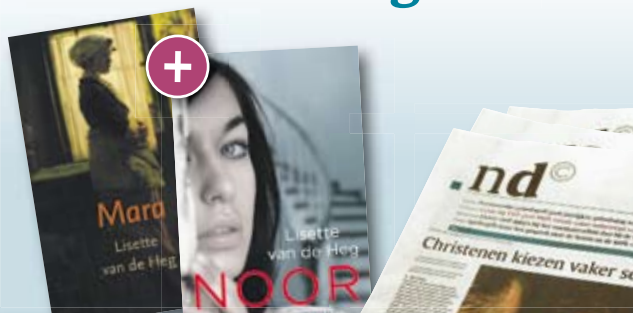
COMPLETE BIJBEL IN 471 TALEN

De complete Bijbel is op dit moment vertaald in 471 talen. In totaal worden er op de wereld ruim 6800 talen gesproken. Wycliffe Bijbelvertalers heeft dit begin november bekendgemaakt op grond van de meest recente internationale cijfers.

In 1223 talen is er een vertaling van het Nieuwe Testament. Verder zijn er 1002 talen waarin een of meer Bijbelboeken zijn vertaald. Dit betekent dat er in

- advertenties -

Neem nu het Nederlands Dagblad.

3 maanden voor € 15,95 p.m.
en *Noor* en *Mara* van
Lisette van de Heg cadeau

Kijk voor alle voorwaarden of de andere
cadeaus naar keuze op: nd.nl/actie

nd

DE KRANT MET DE C

Voor elk conflict is er een Overbrugger Bouw relaties weer op

De Overbrugger helpt u vanuit christelijk
perspectief om familie-, kerkelijke en
zakelijke relaties weer op te bouwen als u er zelf niet meer uit komt.

Bel Gert-Jan van der Vegt op 0570 220710 of kijk op www.overbrugger.nl

Het boek van de natuur

Schrijver-theoloog Reinier Sonneveld en wetenschapsjournalist dr. René Franssen vroegen aan een aantal schrijvers en wetenschappers hoe zij God beleven in de natuur. Biologen, natuurkundigen, meteorologen, theologen en filosofen komen aan het woord. Maar het is ook een kijkboek met schitterende illustraties. Het is een veelstemmig loflied op de schepping.

Buijten & Schipperheijn Motief

256 p., €18,90 – in de boekwinkel – www.buijten.nl

totaal zo'n 2700 talen zijn waarin (gedeelten van) de Bijbel beschikbaar zijn.

Wycliffe Bijbelvertalers Nederland maakt deel uit van Wycliffe Global Alliance, een koepelorganisatie waarin in totaal honderd organisaties verspreid over zestig landen samenwerken. Medewerkers van deze organisaties zijn op dit moment actief in 1476 vertaalprojecten. Daarnaast wordt er nog in circa 500 andere talen gewerkt door organisaties die geen deel uitmaken van Wycliffe Global Alliance. Wycliffe Bijbelvertalers zet de komende jaren alles op alles om het Bijbelvertaalwerk te versnellen. De organisatie heeft als visie dat er in 2025 in elke taal waarvoor dat nog nodig is een Bijbelvertaalproject moet zijn gestart. Volgens de meest actuele schatting geldt dat nog voor 2040 talen.

ONDERZOEK ONDER ALUMNI GH, CHE EN DRIESTAR

Zowel de Gereformeerde Hogeschool (GH) in Zwolle, de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) als Driestar Educatief in Gouda hebben in hun visie en missie expliciet aandacht voor de christelijke vorming van hun studenten, als toekomstige beroepskrachten. Maar wat wordt daarvan zichtbaar in de praktijk? En hebben oud-studenten van deze hogescholen in hun dagelijkse werk nog altijd iets aan de christelijke vorming die ze tijdens hun studie meekregen? Onderzoekers Wieke Malda-Douma MA (projectleider) en drs. Christel van Til-Teekman van het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken (CvSv) in Zwolle zijn onlangs gestart met een onderzoek dat een antwoord moet geven op deze vragen. Het project is een

gezamenlijk initiatief van de genoemde hbo-instellingen. Prof. dr. Jan Hoogland, lector Samenlevingsvraagstukken aan de GH, coördineert het onderzoek. De resultaten worden, aangevuld met conclusies en aanbevelingen, verwerkt in een onderzoeksrapport. Deze zal worden gepresenteerd op een symposium voor de drie hogescholen.

NBV IN APP

De Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) beschikbaar in een Nederlandstalige app voor mobiele apparatuur zoals telefoons, tablets en e-readers. De vertaling maakt onderdeel uit van de internationale bijbelapp Pomegranate, die Jongbloed samen met het Nederlands Bijbelgenootschap lanceert. Deze unieke applicatie in een grafisch hoogwaardige vormgeving vergroot de mogelijkheden van de gebruiker om te lezen en te studeren in de Bijbel. Via een speciaal hiervoor ontwikkeld systeem kan de gebruiker in de Bijbel lezen, zoeken en studeren. Geselecteerde andere vertalingen lopen direct mee zodat vergelijken gemakkelijk is. Pomegranate geeft de mogelijkheid om zes vertalingen tegelijk te lezen. Zoeken kan ook in zes vertalingen tegelijk, evenals het maken van aantekeningen.

Pomegranate wordt continu uitgebreid met extra Bijbelvertalingen. In 2012 wordt Pomegranate bovendien verder uitgebouwd met een aanbod van extra materiaal rondom de Bijbeltekst: dwarsverwijzingen, foto's, filmpjes, achtergrondinformatie en leesroosters. Ook worden de talloze mogelijkheden van het delen via sociale media toegevoegd. Op dit moment is de app ook al

beschikbaar voor iPhone en iPod touch en Android-apparaten, in een omgeving die volledig is aangepast aan een ander formaat beeldscherm. Zie ook www.bijbelgenootschap.nl/bijbel-kopen. De Nederlandse versie van de app is te volgen via <http://twitter.com/Bijbelapp>.

TU PUBLICEERT BOEK OVER DE SCHEPPING

Hoe lezen we het scheppingsverhaal uit de Bijbel? Hoe las een Israëliet die teksten en hoe keken de kerkvaders er tegenaan? Wat zeggen andere teksten uit het Oude en Nieuwe Testament over de schepping en over de glorie van God daarin? En: wat mag de invloed van de natuurwetenschap zijn op ons lezen van de Bijbel?

In den beginne en verder wil een bijbels-theologische bezinningsbijdrage leveren aan de almaar doorgaande discussie over de schepping. Dit boek trekt lijnen met betrekking tot het thema 'schepping' in de Bijbel en wil daarbij leren van de vroege kerk. Het behandelt oude en nieuwe thema's uit de theologische wetenschap, maar gaat tegelijkertijd existentiële vragen niet uit de weg, zoals: wat is onze plek als mensen in het grote werk van God, tussen schepping en voleinding? Een prikkelende en inspirerende bundel voor wie de Bijbel accepteert als het Woord van God en tegelijk onder de indruk is van de moderne natuurwetenschap.

Deel 8 uit de TU-bezinningsreeks staat onder redactie van oudtestamenticus dr. G. Kwakkel en nieuwtestamenticus dr. P.H.R. van Houwelingen, beiden verbonden aan de Theologische Universiteit Kampen.